

1. Doctrină, studii, comentarii

CREAȚII ARTISTICE. ORIGINALITATE, INSPIRAȚIE, IMITAȚIE ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ*

Oana MIHĂILĂ**

Rezumat

În ciuda unei evoluții a armonizării legislațiilor în domeniul proprietății intelectuale, cadrul actual al UE nu a creat un concept unitar al operei, originalității sau calității de autor.

În ceea ce privește conceptul originalității, o creație artistică poartă întotdeauna amprenta autorului său, iar originalitatea, „rareori este refuzată unei (...) creații artistice” așa cum afirmau părinții proprietății intelectuale franceze. Autorul trebuie să evite orice sursă de inspirație externă pentru a crea o lucrare originală, de geniu, pentru că originalitatea, născută spontan, din „rădăcina vitală a geniului” face ca imitatorul să fie nevoit să își împartă coroana cu obiectul imitației sale. Conceptul însă s-a rafinat în timp, astăzi originalitatea fiind redefinită, ținând cont de clasică amprentă a personalității autorului, dar și de contribuția intelectuală a acestuia.

Ultimii ani în care s-a dezvoltat exponențial inteligența artificială, au deschis cutia Pandorei în ceea ce privește problematica dreptului de autor. De la un simplu instrument ce a ajutat artistul, s-a ajuns la opere originale create fără implicare umană. Sunt o mulțime de astfel de exemple spectaculoase. Dar oare, pot beneficia operele artistice create cu ajutorul IA de protecție prin drepturi de autor? Pot fi considerate drepturi conexe? Pot fi calificate opere realizate în coautorat? Nu a trecut foarte mult timp de când creații de artă „netradiționale” au ridicat întrebări similare. Cubismul, arta abstractă, dadaismul, arta conceptuală sau cea digitală, au declanșat reacții asemănătoare celor produse astăzi de creațiile artistice realizate cu ajutorul AI. Chiar dacă în acest moment nu putem să oferim soluții concrete de protecție a creațiilor realizate doar de inteligența artificială, fără ca factorul uman să își asume vreun merit în etapele creației, vom vedea ce ne va oferi viitorul nu foarte îndepărtat.

---

* Acest articol a fost anterior prezentat, în limba engleză, în cadrul Conferinței Internaționale „Challenges of the Knowledge Society”, care a avut loc la București, 19 mai 2023 și publicat în limba engleză în volumul conferinței menționate.

** Conferențiar universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea din Oradea. E-mail: carmen.oana.mihaila@gmail.com.

Cuvinte cheie: originalitatea operelor, creații artistice, imitație, plagiat, Inteligența Artificială

Abstract

Despite an evolution in the harmonization of intellectual property laws, the current EU framework has not created yet a unitary concept of work, originality or authorship.

As far as the originality concept is concerned, an artistic creation always has the mark of its author, and originality is "rarely denied to (...) an artistic creation" as the fathers of French intellectual property stated. The author must avoid any external source of inspiration in order to create an original work of genius, because originality, born spontaneously, from the "vital root of genius" means that the imitator must share his crown with the object of his imitation. But the concept has been refined over time, and today originality has been redefined, taking into account the classic imprint of the author's personality as well as his intellectual contribution.

In these last few years, with the exponential development of artificial intelligence, Pandora's box of copyright issues has been opened. From a simple tool that helped the artist, it has led to original works created without human involvement. There are plenty of such spectacular examples. But can artistic works, created with AI, benefit from copyright protection? Can they be considered related rights? Do they qualify as co-authored works? It hasn't been very long since "non-traditional" art creations raised similar questions. Cubism, abstract art, Dadaism, conceptual art or digital art, have triggered similar reactions to those produced today by AI art creations. Even if at this moment we cannot offer concrete solutions to protect creations made only by artificial intelligence, without the human factor taking any credit in the creative stages, we will see what the not too distant future will offer. Artistic creations. Originality, inspiration, imitation.

Keywords: originality of the works, artistic creations, imitation, plagiarism, Artificial Intelligence.

Résumé

Malgré une réelle harmonisation des législations dans le domaine de la propriété intellectuelle, l'actuel cadre européen n'offre pas un concept unitaire qui englobe l'oeuvre, l'originalité ou la qualité d'auteur.

En ce qui concerne le concept d'originalité, une création artistique porte toujours l'empreinte de son auteur et l'originalité „est rarement refusée à une (...) création artistique”, selon les parents de la propriété intellectuelle française. L'auteur doit éviter toute inspiration extérieure pour

accomplir une oeuvre originelle, géniale, parce que l'originalité, qui jaillit d'une manière spontanée „de la racine vitale du génie”, fait que l'imitateur soit obligé de partager sa couronne avec l'objet de son imitation. À travers le temps, le concept s'est raffiné, la définition de l'originalité étant tissée aujourd'hui autour de l'empreinte classique de la personnalité de l'auteur et de sa contribution intellectuelle.

Les dernières années, témoins du développement de l'intelligence artificielle, ont ouvert la boîte de Pandore en matière du droit d'auteur. À l'origine simple instrument qui aidait l'auteur, elle contribue maintenant à des oeuvres „originelles”, sans implication humaine. Il y a plein de tels exemples impressionnants. Mais peuvent telles oeuvres artistiques créées par l'intelligence artificielle bénéficier des droits d'auteurs? Pourraient-elles être considérées des droits „connexes”? Ou peut-être qualifiées comme des oeuvres réalisées par des co-auteurs? Ça fait pas longtemps que les oeuvres d'art „non traditionnelles” ont soulevé les mêmes questions. Le cubisme, l'art abstrait, le dadaïsme, l'art conceptuel ou digital ont tous déclenché des réactions pareilles à celles produites de nos jours par les oeuvres créées à l'aide de l'intelligence artificielle. Même si pour l'instant il n'y a pas de solutions concrètes pour protéger les oeuvres accomplies entièrement par l'intelligence artificielle, sans que le facteur humain s'attribue un mérite quelconque dans les différentes étapes de la création, on va voir ce que l'avenir proche nous réserve.

Mots-clés: originalité des oeuvres, créations artistiques, imitation, plagiat, Intelligence Artificielle

1. Introducere. Originalitatea operelor și nevoia de armonizare a conceptului

„O idee primară, transformată într-o primă fază în compoziție, după care se ajunge la expresie, adică la forma finală. În materie de artă apar dificultăți în a distinge între primele două faze, idee-compoziție”¹. De la ideea artistului până la formă, regăsim efortul creator al acestuia, astfel, o operă de artă poartă amprenta autorului, a artistului.

Pornind de la spusele lui Petre Țuțea, cum că „original nu este decât Dumnezeu”, încercăm să conturăm totuși, utilizând scrierile autorilor consacrați în domeniu, atât din dreptul intern cât și din cel internațional, câteva criterii de definire a conceptului de originalitate.

---

¹ H. Desbois, *Le Droit d'auteur en France*, Ed. Dalloz, Paris, 1987, apud. E.G. Olteanu, *Creația intelectuală protejată prin drepturi de autor*, în RSJ nr. 4/2006, p. 16.

*O operă este originală doar dacă este o creație a celui care se pretinde autor, iar nu o simplă copie a unei opere anterioare*².

*Originalitatea unei opere implică atât noutatea, cât și activitatea de creație intelectuală*³. *Originalitatea, rareori este refuzată unei (...) creații artistice*⁴.

Originalitatea este esențială în domeniul dreptului de autor deoarece asigură creatorilor drepturi exclusive asupra operelor lor originale, protejându-le interesele economice și stimulându-i să creeze opere noi. Deși este un criteriu esențial, originalitatea operei poate fi dificil de stabilit în practică.

Este dezirabilă adoptarea unui standard în interpretarea originalității unei opere, mai ales că aceasta reprezintă, așa cum am afirmat anterior, o condiție în determinarea protecției operei și a încălcării dreptului de autor. Concept-cheie în materia dreptului de autor, în aceeași măsură controversat și larg dezbătut, criteriul originalității separă la prima vedere sistemul continental de cel common-law⁵. Originalitatea este privită de-a lungul istoriei printr-o **abordare subiectivă sau obiectivă**⁶.

Confundată adeseori cu noutatea, originalitatea reprezintă legătura profundă dintre autor și operă, însă, lipsind o reglementare uniformă a criteriului, opiniile sunt uneori chiar divergente și, la fel, soluțiile jurisprudențiale sunt neunitare. Unii specialiști⁷ apreciază că „*noutatea este o componentă subiectivă a originalității,*” alții subliniază opoziția dintre noțiunea subiectivă de originalitate și noțiunea obiectivă de noutate, specifică proprietății industriale. Deși s-a afirmat⁸ că originalitatea unei opere implică atât noutatea, cât și activitatea de creație intelectuală, sau că nu există similaritate fortuită, creația intelectuală originală fiind în mod obligatoriu nouă⁹, instanțele române¹⁰ au stabilit, raportându-se la o speță soluționată în

---

² O. Spineanu-Matei, *Proprietate intelectuală (2). Practică judiciară 2006-2007*, Ed. Hamangiu, București, 2007, pp. 245-250, ICCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 6428 din 30 iunie 2006.

³ A. Circa, *Reflecții privind originalitatea operei intelectuale*, în *Dreptul* nr. 1/2003, pp. 131-140.

⁴ C. Colombet, *Propriété littéraire et artistique et droits voisins*, Paris: Dalloz, 7e éd., 1994, p. 32.

⁵ T.-E. Synodinou, *The Foundations of the Concept of Work in European Copyright Law in Codification of European Copyright, Challenges and perspectives*, Ed. Kluwer Law International, 2012, pp. 93-113.

⁶ A.-M. Drăgan, *Originalitatea, condiție fundamentală pentru protecția dreptului de autor*, în *RRDPI* nr. 3/2019, p. 20.

⁷ N.R. Dominte, *Originalitatea într-o dimensiune juridică și non-juridică*, în *Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași tomul LXVI/I, Științe juridice*, 2020, p. 57.

⁸ A. Circa, *op. cit.*, pp. 131-140.

⁹ A. Speriusi-Vlad, *Protecția creațiilor intelectuale. Mecanisme de drept privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 220.

¹⁰ ICCJ, *Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2015*, p. 382.

S.U.A., că „originalitatea nu înseamnă noutate, astfel că o operă poate fi originală chiar dacă se aseamănă mult cu alte opere, câtă vreme similaritatea este fortuită și nu este rezultatul copierii”.

În sec. al XVIII-lea, se afirma că originalitatea se naște spontan, din rădăcina vitală a geniului, imitația fiind realizată din materiale preexistente care nu aparțin acelor persoane¹¹. Imitatorul trebuie să își împartă, dacă o are, coroana cu obiectul imitației sale. Prin urmare, autorul trebuie să evite orice sursă de inspirație externă pentru a crea o lucrare originală, de geniu¹².

Originalitatea este astfel, în **concepția subiectivă** (specifică dreptului francez și sistemului continental, în general), „o manifestare a personalității autorului”¹³, deoarece reflectă emoțiile, trăirile sale - manifestarea esteticii idealiste. Opera trebuie să fie rezultatul unui efort artistic conștient, neexistând un drept de autor asupra unui lucru preexistent, în absența unui act creator din partea persoanei care revendică paternitatea¹⁴. Din arhitectura doctrinară din țara noastră se desprinde concepția majoritară asupra noțiunii originalității, care poate fi definită ca „*demers subiectiv al autorului unei opere de a face alegeri personale*”¹⁵.

Într-o exprimare plastică, se afirmă că *actul creator nu este doar trudă, cât mai ales expresia personalității, a identității zămislitoare, aceasta fiind cheia originalității*¹⁶.

În **Franța**, Codul proprietății intelectuale nu stabilește expres originalitatea ca pe un criteriu ce trebuie îndeplinit pentru protecția operei, condiția impusă de doctrină este însă esențială¹⁷. Opera spiritului, caracterizată prin originalitatea sa este expresia personalității autorului, condiție

---

¹¹ E. Young, *Conjectures on Original Composition*, 1759, <https://rpo.library.utoronto.ca/content/conjectures-original-composition-1759>, accesat la data de 29 august 2022.

¹² N.R. Dominte, *op. cit.*, p. 52.

¹³ V. Roș, *Dreptul proprietății intelectuale. Vol. 1. Dreptul de autor, drepturile conexe și drepturile sui generis*, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 207.

¹⁴ Arheologii care au descoperit picturile preistorice din peștera Chauvet au solicitat să beneficieze de prevederile legale din domeniul dreptului de autor privitoare la operele postume, instanța (C. Ap. Nîmes) respingând această cerere. În C. Le Henaff, *Memoire - Les criteres juridiques de l'œuvre a l'épreuve de l'art conceptuel*, Universite de Poitiers, Faculte de droit, p. 9.

http://www.legalbiznext.com/droit/IMG/pdf/Memoire_les_criteres_juridiques_de_l_o_euvre_a_l_epreuve_de_l_art_conceptuel.pdf, accesat la data de 6 septembrie 2022.

¹⁵ G. Gheorghiu, *Examinarea originalității operelor litigioase*, în RRDPI nr. 1, 2019, p. 13.

¹⁶ S.C. Avarvarei, *Metamorfozele originalității în arhitectura constructului auctorial*, în „Provocările dreptului de autor la 160 de ani de la prima lor reglementare legală în România”, coord. V. Roș, C.R. Romițan, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 324.

¹⁷ Cu toate acestea, există o referire în acest sens în art. L112-4 din CPI fr. care prevede că „titlul unei opere ale minții, de îndată ce are un caracter original, este protejat ca și opera însăși”.

necesară și suficientă pentru protecția juridică a dreptului de autor¹⁸. Spre exemplu, Curtea de Casație franceză a statuat într-o speță că jurnalistul „a transcris interviurile în formă literară (...) cu tranziții, pentru a da expresiei orale o formă scrisă elaborată, rezultat al unei investiții intelectuale”¹⁹.

Curtea de Apel din Versailles a acceptat protecția unui slogan publicitar, cu condiția ca acesta să conțină „o idee care, prin originalitatea sa, poartă marca unei opere a spiritului”. Este vorba de fapt despre originalitatea în exprimare (juxtapunerea cuvintelor, dispunerea frazelor), nu de ideea în sine²⁰. În jurisprudența franceză a fost confirmată în mod expres „le choix - alegerea” ca și criteriu de originalitate. Alegerea este parte din procesul de creație al operei, astfel că nu mai are importanță dacă sunt sau nu elemente preexistente. Combinarea acestor elemente relevă activitatea creatoare a artistului, deci originalitatea operei sale.

În **Germania**, Goethe recunoștea că *geniul și creativitatea* au prea puțin de-a face cu originalitatea și afirma: „Oamenii vorbesc mereu despre originalitate, dar ce vor să spună? De îndată ce ne naștem, lumea începe să lucreze asupra noastră și continuă până la sfârșit. Ce putem numi al nostru, în afară de energie, forță și voință? Dacă aș putea să dau socoteală de tot ceea ce datorez marilor predecesori și contemporani, nu ar fi decât o mică balanță în favoarea mea”²¹. Răspunzând criticilor legate de Faust, același mare scriitor arăta că „Walter Scott a folosit o scenă din Egmont al meu și avea dreptul să o facă; și pentru că a făcut-o bine, merită laude. El a copiat, de asemenea, personajul lui Mignon într-unul din romanele sale; dar dacă a făcut-o cu aceeași judecată, este o altă întrebare”. „Mefistofilul meu cântă un cântec din Shakespeare, și de ce nu ar face-o? De ce să-mi dau osteneala să inventez unul al meu, când acesta spunea exact ceea ce se dorea. Dacă, de asemenea, prologul la «Faust» al meu este ceva asemănător cu începutul lui Iov, este din nou destul de corect, și mai degrabă trebuie să fiu lăudat decât să fiu cenzurat”²², spunea marele Goethe. Astfel, inspirația nu este condamnată dacă personalitatea autorului este cea care creează originalitate operei noi. Legislația germană are astfel la bază principiul creativității, regăsirea în

¹⁸ Cour de Cassation, Chambre civile 1, du 11 février 1997, 95-13.176, Publié au bulletin, disponibil online la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007037807/>, accesat la data de 6 septembrie 2022.

¹⁹ Cour de cassation, civile, Chambre civile 2, 30 janvier 2014, 12-24.145, Publié au bulletin, disponibil online la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT00028547600/>, accesat la data de 14 februarie 2023.

²⁰ C.A. Versailles, 12ème et 13ème ch. réunies, 17 mai 1994, *apud*. P.-Y. Ardoy, *La notion de création intellectuelle*, Thèse pour l'obtention du grade de docteur en droit, Université de Pau et des Pays de l'Adour, 2006, p. 137, <https://hal-univ-pau.archives-ouvertes.fr/tel-03189135/document>, accesat la data de 7 septembrie 2022.

²¹ J.W. Von Goethe, J.P. Eckermann, *Conversations of Goethe with Johann Peter Eckermann*, Ed. Da Capo Press, 1998, p. 115.

²² *Ibidem*, pp. 82-83.

operă a unui minim efort creator al autorului²³. Immanuel Kant, este un alt filozof german care a afirmat că autorul are drepturi asupra operei sale datorită legăturii intangibile dintre operă și personalitatea acestuia.

În acest fel, se naște concepția potrivit căreia, nu are importanță dacă opera are la bază o creație anterioară, atâta timp cât regăsim amprenta autorului, sensibilitatea, inteligența, stilul acestuia. De exemplu, pentru a se admite protecția desenelor unui pictor de animale, instanța a menționat că autorul nu a făcut doar o copie a naturii, chiar dacă a încercat să reproducă animalele cât mai exact posibil, ci dimpotrivă, el a făcut „*alegeri arbitrare care-i dezvăluie personalitatea*” selectând atitudinea animalelor, culorile lor, reprezentarea lor morfologică.

Definiția tradițională a originalității și-a pierdut cu timpul ecoul, aceasta fiind interpretată de multe ori în jurisprudență ca rezultat al unui efort creativ sau chiar al unui *efort* intelectual, numai dacă poate constitui o contribuție oarecum inovatoare²⁴.

O idee originală este raritate, ca urmare noile forme de manifestare artistică ne fac să ne îndreptăm atenția și spre o **abordare obiectivă a conceptului de originalitate**, caracteristică în special sistemului copyright. O lucrare va fi protejată dacă nu a fost copiată din alta, fiind creația autorului său, importante de data aceasta sunt alegerea, selecția, aranjamentele, nu personalitatea autorului.

Absența copierii este regăsită în **Regatul Unit**, unde „*skill and labour*” sau „*sweat of the brow*”, efortul și investiția de bani sau timp, duc la protecție²⁵. Devine inutilă cerința de creativitate, munca autorului fiind esențială. Această doctrină a fost adoptată pentru prima dată în Regatul Unit în 1900, în cazul *Walter v. Lane*²⁶, în care au fost reproduse într-un ziar discursuri orale, Curtea considerând că lucrarea beneficiază de protecția dreptului de autor. În Regatul Unit condiția originalității este prevăzută expres de norme ca o condiție prealabilă de protecție a operei²⁷.

---

²³ A. Speriusi-Vlad, *Despre originalitate, noutate, prioritate și despre plagiat*, în RRDPI nr. 3/2014, p. 36.

²⁴ C. Le Henaff, *op. cit.*, p. 73.

²⁵ Se arată că țările de *common law*, Anglia de exemplu, s-au îndepărtat de spiritul Convenției de la Berna, deoarece operele care au necesitat timp, muncă sau bani pentru a fi produse, dar care nu sunt cu adevărat creații intelectuale artistice sau literare, beneficiază de protecția dreptului de autor: S. Ricketson, *The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986*, Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary College/Kluwer, London, 1987, p. 901.

²⁶ *Walter v. Lane* [1900] AC 539, hotărâre a Camerei Lorzilor cu privire la problema calității de autor în conformitate cu Legea privind drepturile de autor din 1842. Efortul, îndemânarea și timpul pe care reporterii de la The Times le-au depus în transcrierea unor discursuri la care au adăugat corecturi și semne de punctuație, au fost suficiente pentru a-i face originali.

²⁷ P. Buta, *O perspectivă istorică asupra condițiilor de protecție a unei opere prin dreptul de autor*, în „Provocările dreptului de autor la 160 de ani de la prima lor reglementare legală în România”, coord. V. Roș, C.R. Romițan, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 355.

Într-o decizie considerată de referință²⁸, *University of London Press v. University Tutorial Press* din anul 1916, Curtea a constatat că originalitatea în cadrul legislației privind drepturile de autor nu se referă la originalitatea ideii sau a gândirii, ci la exprimarea unei astfel de idei sau gândiri. Legea nu cere ca expresia să fie într-o formă originală, ci ca această expresie să nu fie copiată dintr-o altă operă – esențial este să provină de la autor. „*Ceea ce merită copiat merită, la prima vedere, să fie protejat*”, spunea judecătorul J. Peterson. Astfel, originalitatea obiectivă este comparabilă cu noutatea.

Originalitatea devine legătura directă dintre idee și opera rezultată. Autorul creează proprietate și obține o protecție prin recunoașterea și protejarea directă a proprietății pe care a creat-o²⁹. După hotărârea CJUE din anul 2009 în cauza *Infopaq*³⁰ (care a adus o contribuție semnificativă în modul de evaluare al originalității și în care Curtea reține că originalitatea operei poate fi exprimată prin alegerea, combinația elementelor, aranjarea conținutului neoriginal), sau decizia din anul 2012 în speța *Football DataCo*³¹, în Regatul Unit se schimbă concepția tradițională despre originalitate, dar rămâne destul de diferită de cea europeană a dreptului de autor³². Sugestivă este și afirmația judecătorului J. Pumfrey din speța recentă *Shazam Productions v. Only Fools The Dining Experience*³³: „*nu este suficient să spunem că scopul legii este de a proteja priceperea și munca originală*”.

În **Canada**, originalitatea, care nu este definită legal, este legată de autor, opera trebuind să fie o creație a acestuia, produsul talentului și judecării sale, dar totodată să nu fie copia altei opere³⁴. Cerința de originalitate

---

²⁸ *University of London Press v. University Tutorial Press*, [1916] 2 Ch 601, <https://www.civil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/university-london-press-v-university-tutorial-1916-2-ch-601>, accesat la data de 20 februarie 2022.

²⁹ A. Rahmatian, *Copyright and creativity. The making of property rights in creative works*, Ed. Edward Elgar, Cheltenham, 2011, p. 16, în A. Rahmatian, *Originality in UK Copyright Law: The Old “Skill and Labour” Doctrine Under Pressure*, în IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law, nr. 44/2013, p. 13, <https://doi.org/10.1007/s40319-012-0003-4>.

³⁰ CJUE, hotărârea din 16 iulie 2009, cauza C-5/08, *Infopaq International A/S c. Danske Dagblades Forening*.

³¹ CJUE, hotărârea din 1 martie 2012, cauza C-604/10, *Football DataCo Ltd și alții c. Yahoo! UK Ltd și alții*.

³² A. Rahmatian, *op. cit.*, p. 5.

³³ *Shazam Productions c. Only Fools The Dining Experience* [2022] EWHC 1379 IPEC, par. 80, <https://8newsquare.co.uk/wp-content/uploads/Shazan-v-Only-Fools-the-Dining-Experience-Ltd-2022-EWHC-1379-IPEC-FINAL-FOR-HAND-DOWN.pdf>, accesat la data de 28 februarie 2023.

³⁴ Pentru ca o operă să fie „originală” în sensul Legii privind dreptul de autor, trebuie să fie mai mult decât o simplă copie a unei alte opere. În același timp, nu trebuie să fie creativă, în sensul de a fi nouă sau unică. Ceea ce este necesar pentru a atrage protecția dreptului de autor în exprimarea unei idei este un exercițiu de îndemănare și de judecată, arată judecătorul Curții Supreme în soluționarea acestei spețe. *CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada*,

trebuie să se aplice elementului expresiv al operei și nu ideii³⁵. Însă și în jurisprudența canadiană s-a precizat că munca în sine nu ar trebui să fundamenteze o constatare a originalității.

Surprinzător, în unele decizii americane se specifică același fapt: abordarea bazată pe „sweat of the brow” nu este în concordanță cu principiile care stau la baza dreptului de autor³⁶. Munca în sine nu poate fundamenta o stabilire a originalității, „sweat of the brow” fiind un standard prea mic.

Legea privind drepturile de autor din **Statele Unite** [17 U. S. C. §102(a).] acordă protecție operelor originale de autor. Este necesar ca opera să nu fie copiată din alte surse, să fie diferită de ceea ce s-a mai făcut până atunci, dar, să se manifeste în operă aportul artistic al autorului. O operă originală de autor este o operă creată independent de o persoană, fiind necesar cel puțin un grad minim de creativitate. Astfel, față de U.K., în S.U.A. cerința originalității este legată de acel grad minim de creativitate. În cauza *Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co.*³⁷, Curtea Supremă a S.U.A. a susținut că, pentru a fi originală, o operă nu trebuie doar să fi fost produsul unei creații independente, ci trebuie să prezinte și un „*minim de creativitate*”. Standardul de creativitate nu trebuie să fie însă foarte ridicat pentru ca opera să beneficieze de protecție.

O operă poate satisface criteriul - cerința de creație independentă, chiar dacă se aseamănă foarte mult cu alte opere, atâta timp cât asemănarea este fortuită, nu rezultatul copierii, se arată în Compendiul practicilor Oficiului pentru Drepturi de Autor din S.U.A.³⁸.

Analizând jurisprudența CJUE în problema originalității, s-a indicat că nu neapărat amprenta personală trebuie să fie prezentă în opera rezultată ci mai degrabă ideea ca autorul să „își exercite alegerile libere și creative”³⁹.

O încercare de armonizare a standardului de originalitate s-a făcut prin crearea unui *Cod european al drepturilor de autor (Wittem*⁴⁰), al cărui scop

---

Supreme Court Judgments, 2004 SCC 13 (nr. 29320), 4 martie 2004, <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/2125/index.do>, accesat la data de 6 septembrie 2022.

³⁵ S. Handa, *Copyright Law in Canada*, Ed. LexisNexis, Canada, 2002, p. 209.

³⁶ CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, Supreme Court Judgments, 2004 SCC 13 (nr. 29320), 4 martie 2004, pct. 22.

³⁷ *Feist Publications Inc. v. Rural Telephone Service Co.*, No. 89-1909, 499 U.S. 340 (1991), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/499/340/>, accesat la data de 14 februarie 2023.

³⁸ Compendium of the U.S. Copyright Office Practice, Third Edition, 2021, p. 21, <https://www.copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>, accesat la data de 15 februarie 2023.

³⁹ P.B. Hugenholtz, J.P. Quintais, *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?*, în *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*, vol. 52, Max Planck Institute for Innovation and Competition, 2021, <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>.

⁴⁰ Un grup de cadre universitare din Europa a format grupul Wittem și a lansat un proiect privind un cod european al drepturilor de autor, publicat la 26 aprilie 2010. Acesta nu a ajuns să fie pus în aplicare. <https://www.ivir.nl/copyrightcode/european-copyright-code/>, accesat la data de 13 februarie 2022.

a fost adoptarea unor standarde de originalitate pentru diferite categorii de opere, cunoscute sub denumirea „*originalité à géométrie variable*”⁴¹. La nivel european, cel puțin pentru trei categorii specifice de opere (care în principiu nu au valoare artistică), cum sunt programele de calculator, bazele de date și fotografiile (non-artistice), s-a încercat armonizarea criteriului originalității⁴². Am putea adăuga și Directiva (UE) 2019/790⁴³ (Directiva CDSM), în privința operelor de artă vizuală din domeniul public.

De ce acest concept atât de important nu are o definiție și de ce niciun instrument european nu realizează o armonizare în acest sens? Probabil, ține de diferențele de tradiții și cultură specifice fiecărui stat membru. Este cert că originalitatea trebuie definită și redefinită în funcție de aceste tradiții, ținând cont de clasică amprentă a personalității autorului, dar și de contribuția intelectuală a autorului. Iar dacă tot vorbim despre armonizarea legislațiilor în materia dreptului de autor, probabil că și acesta este un pas spre împlinirea dezideratului: o îmbinare între concepțiile subiectivă și obiectivă, pentru a avea o flexibilizare a noțiunii de originalitate. Se poate observa o convergență a celor două concepții, în ambele sisteme, continental și de copyright, cel puțin dacă privim spre anumite categorii de opere.

Putem observa că interpretarea tradițională a originalității, ca reflectând personalitatea autorului nu mai este atât de actuală în perioada contemporană, efortul intelectual fiind important, ceea ce i-a făcut pe unii autori să considere că se naște astfel o tendință de trecere de la protecția persoanei autorului la cea a creației⁴⁴.

2. Standardul originalității în creațiile artistice.

Parafrazând un reputat autor în domeniu, *artistul nu imită, ci creează noi forme de expresie*⁴⁵.

---

⁴¹ T.-E. Synodinou, *op. cit.*, p. 99.

⁴² Directiva 2009/24/CE A Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind protecția juridică a programelor pentru calculator, JOUE L111/16 din 5 mai 2009, Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE, JOUE L 130/92 din 17 mai 2019, Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe, JOUE L 372/12, 27 decembrie 2016.

⁴³ Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe în sectorul digital piața unică și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE.

⁴⁴ P.-Y. Ardoy, *op. cit.*, p. 335.

⁴⁵ N.R. Dominte, *Dreptul la calitatea de autor în compas juridico-literar*, în „Provocările dreptului de autor la 160 de ani de la prima lor reglementare legală în România”, coord. V. Roș, C.R. Romișan, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 295.

În legea română a dreptului de autor, Legea nr. 8/1996, art. 7 prevede⁴⁶: „constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor [...]”. Actul normativ nu definește opera de artă plastică, limitându-se a menționa în cuprinsul ei termene ca *opere de artă plastică sau grafică*. Același art. 7 din Legea nr. 8/1996 enumeră în cadrul obiectului dreptului de autor: „operele fotografice, precum și orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei, operele de artă grafică sau plastică, cum ar fi: operele de sculptură⁴⁷, pictură⁴⁸, gravură⁴⁹, litografie⁵⁰, artă monumentală⁵¹, scenografie⁵², tapiserie⁵³, ceramică⁵⁴, plastica sticlei și a metalului⁵⁵, desene⁵⁶, design⁵⁷, precum și alte opere de artă aplicată⁵⁸ produsele destinate unei utilizări practice, operele de

⁴⁶ Articolul L.112-2 din Codul proprietății intelectuale fr. se limitează la a oferi o listă neexhaustivă de creații care pot constitui opere intelectuale, printre care și operele de artă, cu exemplificare fragmentată a mai multor tipuri de opere. Profesorul Pierre-Yves Gautier propune astfel să definească operele de artă „ca producții ale spiritului, făcând apel în mod esențial la forme și la estetică”, *apud*. P.-Y. Gautier, *Propriété littéraire et artistique*, 5e éd., Ed. PUF, Paris, 2004, p. 117.

⁴⁷ Ramură a artelor plastice care își propune să creeze imagini artistice în trei dimensiuni, prin cioplirea sau modelarea unui material, <https://dexonline.ro>.

⁴⁸ Ramură a artelor plastice care interpretează realitatea în imagini vizuale, prin forme colorate, bidimensionale, desfășurate pe o suprafață plană, <https://dexonline.ro>.

⁴⁹ Gen al graficii în care imaginea artistică este obținută prin reproducerea după o placă pe a cărei suprafață a fost trasat sau gravat desenul, în adâncime sau în relief, <https://dexonline.ro>.

⁵⁰ Metodă de reproducere și de multiplicare pe hârtie a textelor, desenelor, figurilor etc., prin utilizarea de negative imprimate sau desenate pe o piatră specială, calcaroasă, <https://dexonline.ro>.

⁵¹ Mozaicul, pictura – frescă și vitraliul.

⁵² Artă de a executa decoruri, costume etc. pentru un spectacol, Artă de a picta decoruri pentru teatru, <https://dexonline.ro>.

⁵³ Tehnica și arta executării unor țesături. Țesătură decorativă din lână sau din mătase înfățișând subiecte diverse sau teme alegorice, lucrată manual sau la război și folosită mai ales la împodobirea pereților sau a unor mobile, <https://dexonline.ro>.

⁵⁴ Tehnica și arta prelucrării argilelor, pentru a se obține, prin omogenizarea amestecului plastic, modelarea, decorarea, smălțuirea, uscarea și arderea lui, diverse obiecte, <https://dexonline.ro>.

⁵⁵ Reprezintă un gen de artă plastică realizată prin modelarea, în forme tridimensionale, a celor două materiale. Operele de plastică a sticlei pot fi clare, opace, sau pot încorpora culori, obținute din diverși pigmenți, în M. Olariu, *Noțiunea juridică a operei de artă plastică din perspectiva legislației europene și românești și importanța valorii operei*, în RRDPI nr. 2, p. 76.

⁵⁶ Reprezentare grafică a unui obiect, a unei figuri, a unui peisaj pe o suprafață plană sau curbă, prin linii, puncte, pete, simboluri etc. Artă sau tehnica de a desena, <https://dexonline.ro>.

⁵⁷ Estetică industrială modernă. Disciplină care urmărește îmbinarea frumosului cu utilul în industrie, <https://dexonline.ro>.

⁵⁸ Sunt destinate individualizării, prin elemente estetice specifice artei plastice, produselor utilitare, realizate industrial, în M. Olariu, *op. cit.*, p. 77.